

ความเป็นธรรมในงานวิจัย: เรียนรู้จากสถานการณ์โควิด

Equity in Research: Learning from COVID

สถานการณ์โควิดมีผลกระทบกับวารสารวิจัยระบบสาธารณสุขอย่างหนึ่งคือ ผู้นิพนธ์ที่ต้องการตีพิมพ์ผลงานการวิจัย (ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องและเกี่ยวข้องกับโควิด) ต้องรอคอยนานขึ้น เพราะมีจำนวนบทความส่งเข้ามาเพิ่มขึ้น วารสารก็ได้ปรับตัวโดยตีพิมพ์บทความต่อเนื่องเพิ่มขึ้นโดยแต่ละฉบับจะมีเรื่องเกี่ยวกับโควิดเป็นหนึ่งในสามของเรื่องที่คัดมา ดังได้แจ้งในบทบรรณาธิการฉบับแรกของปี 2566 สำหรับบทบรรณาธิการฉบับนี้ขอค้นหามุมมองความเป็นธรรมในระบบงานวิจัยที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิดที่เป็นโอกาสของการค้นหาความรู้ และมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นมากในการวิจัยค้นหาความรู้

รายจ่ายการวิจัยและพัฒนา (gross domestic expenditure on research and development: GERD) ของประเทศไทยปี 2563 ตามฐานข้อมูลของ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) เป็นร้อยละ 1.33 ของ GDP⁽¹⁾ ขณะที่พระราชบัญญัติสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ปรับการจัดการงบประมาณการวิจัยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เริ่มตั้งแต่สถานนโยบายฯ⁽²⁾ กำหนดทิศทาง ถ่ายทอดนโยบาย (policy deployment) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) บริหารกองทุนส่งเสริม ววน. (budget allocation) ที่ตอบโจทย์ทิศทางการพัฒนาประเทศ⁽³⁾ สกสว. ตั้งเป้าระยะยาวให้รายจ่ายการวิจัยประเทศไทยเป็นร้อยละ 2.3-2.5 ของ GDP เพราะจะทำให้ผลิตภาพประเทศเติบโตสูงสุด⁽⁴⁾ ในปี 2565 รายจ่ายการวิจัยเริ่มสะท้อนทิศทาง เช่น กองทุนส่งเสริม ววน. ได้รับ

งบประมาณจากรัฐ 14,176 ล้านบาท เป็นงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (strategic fund) เป็นร้อยละ 60 และงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (fundamental fund) เป็นร้อยละ 40 ซึ่งมีการจัดการแก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศเกือบร้อยละ 5 และงานวิจัยโควิดที่ได้รับทุนสนับสนุนสองถึงสามโครงการสามารถปิดโครงการได้สำเร็จในปี 2565⁽⁵⁾

เมื่อมองระบบบริหารงานวิจัยในสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ระยะเวลาเดียวกันที่สามารถสืบค้นได้ พบว่า Medical Research Council (MRC) ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1913 ภายใต้พระราชบัญญัติ National Insurance Act (ค.ศ. 1911) ภายหลังการระบาดทั่วโลกของไข้หวัดสเปน เมื่อร้อยละปีก่อน MRC มารับบทบาทวิจัยต่อสู้การระบาดทั่วโลกของโควิด ภายใต้โครงสร้าง UK Research and Innovation (UKRI)⁽⁶⁾ ที่ก่อตั้งโดยพระราชบัญญัติ Higher Education and Research Act 2017⁽⁷⁾ การพิจารณาอนุมัติทุนสนับสนุนงานวิจัยโควิดช่วงสองเดือนแรกที่โลกรู้ว่ามีโรคนี้ใช้เวลาเฉลี่ย 18 วัน มีโครงการส่งเข้าเพื่อการพิจารณา 272 โครงการ อนุมัติให้การสนับสนุน 26 โครงการ ช่วงสามเดือนระหว่างเมษายนถึงมิถุนายน 2563 ที่มีการระบาดมาก ระลอกแรก มีโครงการส่งเข้าเพื่อการพิจารณา 3,026 โครงการ อนุมัติให้การสนับสนุน 208 โครงการ การพิจารณาอนุมัติที่เร็วที่สุดใช้เวลาเพียง 14 วัน ส่วนการสนับสนุนการวิจัยวัคซีน เนื่องจากมีองค์ความรู้เดิมจากวัคซีนป้องกันโรค MERS (Middle East Respiratory Syndrome) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดจึงได้งบวิจัยจาก UKRI และ NIHR (National

Institute of Healthcare Research) ที่เป็นกลไกวิจัยของกระทรวงสาธารณสุข สนับสนุนงบประมาณ 2.6 ล้านปอนด์ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ทำให้การวิจัยวัคซีนได้งบประมาณภาคเอกชนอีก 100 ล้านปอนด์ ดังนั้นถึงเดือนธันวาคม 2563 วัคซีนโควิด AstraZeneca ก็ได้รับการรับรองจาก Medicines and Healthcare products Regulatory Agency (MHRA) ให้ใช้ในยุโรป⁽⁶⁾

การค้นหาคำตอบเพื่อตอบคำถามความเป็นธรรมในระบบงานวิจัยที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิดจึงดูเหมือนไม่มีคำตอบที่ชัดเจน เพราะการให้เงินวิจัยสนับสนุนต้องหวังผลอย่างชัดเจนว่าทีมวิจัยที่ชนะต้องเป็นทีมที่ไม่ล้มเหลว การเกลี้ยกล่อมวิจัยให้ทั่วถึงเป็นธรรมอาจไม่ใช่วัตถุประสงค์แรก แต่การพิจารณาด้านโครงสร้างของหน่วยวิจัย เช่น นักวิจัยเพศหญิงได้รับผลกระทบจากโควิดมากกว่านักวิจัยเพศชาย นอกจากจะเป็นความเหลื่อมล้ำพื้นฐานมาก่อนแล้วว่าผลงาน

ตีพิมพ์ส่วนใหญ่มาจากนักวิจัยชาย หรือคำตอบแทนนักวิจัยชายโดยเฉลี่ยสูงกว่านักวิจัยหญิง ฯลฯ เป็นเป้าหมายผลิตภาพระยะยาว ดังนั้นองค์กรสนับสนุนการวิจัยในยุโรปก็จะพิจารณาประเด็น gender equality ในโครงสร้างที่เสนอด้วย⁽⁸⁾

การทบทวนเป้าหมายของระบบวิจัยในประเทศไทย ทำให้รู้ว่ารายจ่ายด้านวิจัยของไทยสูงถึงร้อยละ 1.3 ของ GDP ซึ่งเป็นรายจ่ายที่มาจากภาคเอกชนถึงร้อยละ 70⁽⁴⁾ และตัวอย่างการลงทุนในงานวิจัยวัคซีนโควิดจากภาครัฐในสหราชอาณาจักรสามารถระดมทุนจากภาคเอกชนอีกเกือบ 50 เท่า⁽⁶⁾ อีกทั้งโครงสร้างขององค์กรวิจัยที่จะก่อให้เกิดผลิตภาพสูงสุด ลดความเหลื่อมล้ำ และบรรลุเป้าหมายพัฒนาอย่างยั่งยืน⁽⁸⁾ เป็นข้อคิดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยควรใช้ประเมินการบริหารจัดการรายจ่ายด้านการวิจัยของประเทศไทยที่ตั้งเป้าหมายว่าจะสูงถึงร้อยละ 2.5 ของ GDP⁽⁴⁾ ในอนาคตให้เกิดผลิตภาพสูงสุดอย่างแท้จริง

ศุภสิทธิ์ พรณารุโณทัย

บรรณาธิการ

References

1. UNESCO Institute for Statistics. Science, technology and innovation: gross domestic expenditure on R&D (GERD), GERD as a percentage of GDP, GERD per capita and GERD per research [Internet]. 2023 Jun 19 [cited 2023 Jun 19]. Available from: <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=74>.
2. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). Annual Report 2019 [Internet]. Available from: <https://www-dev.tsri.or.th/dl/427/tsri-annual-report>.
3. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). Annual Report 2020 [Internet]. Available from: <https://www-dev.tsri.or.th/dl/438/tsri-annual-report>.
4. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). Annual Report 2021 [Internet]. Available from: <https://www-dev.tsri.or.th/dl/816/tsri-annual-report>.
5. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). Annual Report 2022 [Internet]. Available from: <https://www-dev.tsri.or.th/dl/1136/tsri-annual-report>.
6. Chinnery PF, Pearce JJ, Kinsey AM, Jenkinson JM, Wells G, Watt FM. How COVID-19 has changed medical research funding. *Interface Focus* 2021;11:20210025. Available from: <https://doi.org/10.1098/rsfs.2021.0025>.
7. Higher Education and Research Act 2017. Available from: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/29/pdfs/ukpga_20170029_en.pdf.
8. Editorials. Gender equality will enhance research around the world. *Nature* 2022;603:362.